

SILAS EN DE WOLF
Selma Noort
Leopold
(door Elke Huygens)

OVER DE MAKER

Selma Noort is een Nederlandse schrijfster/schilderes, geboren in Leiden op 7 april 1960. Ze schreef haar eerste boek "Ik hoef niet op schoot" toen ze achttien jaar oud was. Dankzij Miep Diekmann, die in haar schrijftalent geloofde, vond ze meteen een uitgever voor haar debuut. De bal ging aan het rollen en sinds 1990 is Selma voltijds schrijfster. Haar werk werd al vertaald in het Duits en Deens, en ze kan ook enkele Zilveren Griffels en Vlag en Wimpels op haar palmares schrijven.

Op haar website vertelt ze dat ze diversiteit in kinderboeken enorm belangrijk vindt. *"Kinderen zoeken zichzelf in boeken. Waarom zouden ze boeken lezen die altijd over andere kinderen gaan? Over een wereld die hun wereld niet is? Over kinderen zoals ze die niet kennen en nog nooit zijn tegen gekomen? Alle kinderen moeten voorkomen in de boeken die je voorleest, alle kleuren kinderen, alle geloven, alle nationaliteiten, kortom, al onze medelanders zoals ze zijn: divers!"*

(bron: www.selmanoort.nl)

1. VERHAAL

Omslag en leeservaring

- Bekijk nog eens goed de cover van dit boek, een illustratie van Martijn van der Linden. Spreek deze illustratie je aan? Waarom wel/waarom niet?
- In het boek staan verder heel weinig illustraties, in tegenstelling tot alle andere boeken die jullie dit jaar zullen lezen. Wat vind je daarvan?
- In heel wat recensies wordt dit boek een "klassiek kinderboek" genoemd. De recensenten menen dat: *"Ondanks dat er geen prentjes instaan, kun je je goed voor de geest halen wat er gebeurt en hoe iets eruit ziet. Dit is natuurlijk wel een dik pluspunt voor een kinderboek."* (bron: chicklit.nl). Zijn jullie het daarmee eens?
- Hoe zouden jullie het boek beoordelen? Wat is jullie algemeen oordeel over dit boek? Kies er 2 uit en leg uit waarom je dat woord gekozen hebt.
- spannend – ontroerend – herkenbaar – leerzaam – boeiend – grappig – overtuigend – aangenaam – droevig – begrijpelijk – origineel

Personages

- Laat ons eens beginnen met Silas, de protagonist van ons verhaal. Wat weet je over hem? (verhuist met mama naar Het Zuiden, papa is dood, is een beetje verlegen, leest graag, vooral sprookjes, is duidelijk nog niet helemaal gewoon aan een leven op het platteland, aangezien hij vroeger in de stad woonde).
- Silas' uiterlijk wordt niet echt beschreven, maar hoe ziet hij er volgens jullie uit?
- Er zijn uiteraard nog andere personages in dit verhaal. Som ze allemaal op, en vertel wat je over hen te weten komt.
 - **mama Evelien:** werkt in landhuis met oude mensen, is lief en bezorgd, schrijft gedichten, maar

- dat is een geheim! (p. 111)
- **Johanna**: oude vrouw, blind, beweert dat ze toch de zee kan zien. “Als in de zomer de bladeren van de populieren langs de weg ruisen, dan klinkt het alsof ik daar in de verte de zee hoor” (p. 64), is eerste aan wie Silas over de wolf vertelt en dat is een tijdje hun geheim.
- **Erik**, de tuinman
- **Kamiel**, de kok en een notoir jager
- **tante Dorrie**, mama’s zus, en oom Patrick
- **de bakker**
- **Smeets**, de schapenboer, die de wolf wil doodschieten omdat hij zijn schapen heeft aangevallen
- **juf Gemma**
- **Rinke**, een stoere meid die niet op haar mondje gevallen is: “Rinke liep zoals ze praatte: snel en bazig” (p. 80), heeft eigenwijze wipneus en sproeten (p. 106), is een geweldige dierenvriend: “De aarde is ook van de dieren. De aarde is niet alleen van de mensen.” (p. 120)
- **Bertel**, Silas’s vriend op school
- **papa**, een dokter die vrouwen hielp die een baby krijgen (p. 110) maar die gestorven is toen zijn vliegtuig neerstortte: “Soldaten hadden zich vergist. Ze hadden zijn vliegtuig uit de lucht geschoten. Ze dachten dat er een vijand in het vliegtuig zat maar dat was niet zo. Papa zat erin, en nog meer dokters, en gewone mensen die op vakantie gingen.” (p. 134)
- - en natuurlijk de wolf, de ‘canis lupus’, waarover later meer.

Taal

- “Ze (=Johanna) liep net als de reiger achter zijn oude school die in de sloot naar vis zocht.” (p. 9). Kan één van de juryleden eens nadoen hoe Johanna volgens deze beschrijving loopt?
- “Johanna’s witte haar leek plotseling op het zaadpluis van een onschuldige paardenbloem.” (p. 52). Weet één van de juryleden nog uit welke passage deze zin komt?
- (Silas komt voor het eerst in de torenkamer vol boeken, toverboeken volgens Silas, en wanneer plots de zon de kamer in schijnt, lijkt het wel alsof Johanna’s haar betoverd wordt.) De bakker schrijft een rijmpje bij zijn marsepeinen figuurtjes:
 - “Wil Sint iets geven en weet hij het niet?
 - Dan koopt hij heerlijke marsepeinfriet.
 - Hij geeft dat aan iemand van wie hij veel houdt.
 - Er hoeft geen mayo op en ook geen zout.” (p. 76).
- Misschien kunnen de juryleden ook eens de dichter in zichzelf aanspreken en nog enkele gedichtjes schrijven voor de bakker. Wat zou er bijvoorbeeld kunnen staan bij de roze rijbewijzen, de worstjes en de stukjes kaas met een muis erin? (4 regels, paarsgewijs rijmen)
- Recensenten loven het punctuele, eigentijdse en toegankelijke taalgebruik in het boek. Enkele voorbeelden:
 - “Toen was het hele bovenhuis schoon en kwam het verhuishwagentje met hun spullen van toen-daar-in-Het-Westen naar nu-hier-in-Het-Zuiden.” (p. 22)
 - “‘Ajuus!’ De bakker grinnikte. ‘En denk erom, niet de juffrouw plagen!’” (p. 72)
 - “Silas vocht tegen de slaap. (...) Op het laatst vouwde hij zijn armen voor zich op tafel, legde zijn wang erop en gaf zich over zoals een vermoeide zwemmer zich door een golf laat meevoeren. (p. 45)
- Ook de beschrijvingen van de natuur, het bos en de omgeving zijn sfeervol en boeiend, zijn de juryleden het daarmee eens?
 - “Tussen de wortels van sommige van de oudste bomen glansden poeltjes helder, donker water. Een konijn zou een bad in zo’n poeltje kunnen nemen. Een konijn uit een boek met een handdoekje en een borsteltje voor zijn rug.” (p. 35)
- Bovendien wordt er veel aandacht geschonken aan de gedachten en gevoelens van de onzekere Silas. Was dat de juryleden opgevallen? Vinden ze dat fijn om te lezen? Enkele voorbeelden:
 - “Silas was van plan om goed op te letten. Hij was niet erg goed in rekenen. Hij probeerde daar niet aan te denken want als hij eraan dacht kreeg hij buikpijn.” (p. 30)
 - “Silas wist niet wat hij moest zeggen. Om zich een houding te geven nam hij een slokje van de chocomelk.” (p. 44)

2. VERWERKING

Wolf

- Wat weten de juryleden al over wolven? (Als ze er niet zelf over beginnen, kan je verwijzen naar het ‘Vlaamse’ wolvenkoppel Naya en August. Op het moment van dit schrijven heeft men ook een derde wolf waargenomen in Wallonië, mogelijks een mannetje. Hij heeft op dit moment nog geen naam gekregen. Hebben de juryleden suggesties voor een wolvennaam?)
- De meningen over wolven zijn in dit verhaal duidelijk verdeeld. Wie bevindt zich in het pro-wolf kamp, en wie in het anti-wolf kamp, en waarom? Verdeel de juryleden ook in 2 ‘kampen’ (willekeurig) en laat ze argumenten zoeken waarom ze voor of tegen wolven zijn.
- (eigenlijk zijn de meeste personages, op Smeets, de schapenboer na, pro-wolf. Volgende argumenten komen aan bod: “Wolven zijn beschermde dieren.” (p.106), “Wolven zijn wilde dieren die gevaarlijk kunnen zijn als ze honger hebben.” (p. 108), “Wolven zijn bang voor vuur.” (p. 127), “Het is niet eerlijk dat zoveel mensen vijanden zijn van de dieren. Er komen steeds meer minder dieren en steeds meer mensen, en de mensen spelen overal de baas. Ik wou dat alle dieren en mensen vrienden waren.” (Rinke, p. 127)
- Mensen hebben meestal niet zo’n fraai beeld van wolven. Hoe komt dat eigenlijk? (In het boek wordt dit verklaard op p. 84-85, waar Silas in een encyclopedie leest over wolven. Lees het desbetreffende fragment samen nog eens door.)
- In heel wat sprookjes heeft de wolf ook de rol van slechterik. Kunnen de juryleden voorbeelden geven? Welke eigenschappen verbinden zij aan wolven, op basis van hun voorkennis uit sprookjes? (De wolf en de zeven geitjes, Roodkapje en De drie kleine biggetjes zijn allicht de bekendste. Op deze site staan er nog andere sprookjes met wolven, ook uit andere culturen. Misschien eens eentje voorlezen? Of laten voorlezen? Meteen ook een link naar het onderdeel voorlezen)
<https://www.beleven.org/verhalen/lijsten/trefwoorden.php?q=wolf>

Verhuizen

Silas verhuist van een flat in Het Westen naar een dorp in Het Zuiden. Nadat zijn papa gestorven is, wil zijn mama terug naar haar roots. Dat is voor Silas een grote stap, want hij moet zijn vertrouwde omgeving verlaten. Als hij vertrekt, trakteert hij zijn oude klasgenoten op kaasstengels (p. 15) en krijgt van hen een schrift met aardige briefjes in. Veel spullen hebben ze niet, want *‘alle spullen die mama mee wilde nemen, pasten in een klein verhuishuizenagentje’*. (p. 15) Eenmaal toegekomen in hun nieuwe omgeving, staan zijn tante Dorrie en oom Patrick hem op te wachten. *“Daar is ze dan. Mijn grote zus. Weer thuis, waar ze hoort.”* (p. 16)

Gelukkig wordt ook Silas goed opgevangen, want al gauw maakt hij kennis met Rinke, kleindochter van de bakker van wie zijn mama een woonruimte huurt. Hij is heel welkom in het dorp, want door zijn komst kan de dorpschool blijven bestaan. *“Iedereen is dus heel blij met jou. Dan weet je dat.”* (p. 27)

- Zijn er al juryleden verhuisd? Hoe was dat voor hen? Werden ze net zo goed opgevangen als Silas? Herkennen ze zijn eerste gevoel van spanning en ontvreemd zijn, en nadien het zich settelen en een plaatsje vinden op je nieuwe woonplek?

Vriendschap

Er zijn twee mensen die Silas toch wel goed helpen om zich thuis te voelen, en dat zijn enerzijds een hele oude (Johanna) en anderzijds een hele jonge (Rinke) vriendin.

- Hoe stond Silas in het begin tegenover Johanna? (Argwanend, hij loopt van haar weg want ‘vindt haar maar eng met die tastende blindenstok en die ogen die hem niet zagen’ (p. 18), hoewel ze wel met hem een spelletje wil spelen bij de eerste ontmoeting ‘ik zie, ik zie wat jij niet ziet’ (p. 7). Later weet hij haar meer te waarderen, vooral omdat ze hem inwijdt in de wolvenwereld. Hij deelt met haar een geheim, het geheim van de wolf die in het bos rondloopt. Op het einde van het verhaal doet ze zich zelfs voor als zijn overgrootmoeder (p. 148) en dat vindt Silas best.)
- Het delen van geheimen met een oudere persoon, al dan niet een grootouder, is iets dat de juryleden hopelijk herkennen. Hebben zij zo iemand, aan wie ze hun geheimen vertellen, en die, door hoge ouderdom, veel levenservaring heeft?

- Ook de eerste ontmoeting met Rinke is bijzonder. Rinke is heel direct, en wil meteen met hem spelen. “Ze lachte alsof ze hem al kende” (p. 23) Ze stelt hem meteen een uitdaging voor, namelijk met de fiets een steil pad naar beneden racen zonder remmen. (p. 24). Dat loopt faliekant af, want Silas houdt er schaafwonde en dikke lip aan over. Hij bewondert Rinkes moed en vastberadenheid (ze trekt alleen het bos in nadat mensen ermee dreigen de wolf te doden). Ze worden beste maatjes nadat Silas haar komt redden uit het bos, waarin ze verdwaald was.
Hebben de juryleden ook zo’n vriend/in, met wie je al heel wat watertjes doorzwommen hebt?

Rouw

Papa is dood, en dat is een groot gemis. In het begin wordt vooral duidelijk gemaakt dat mama het heel moeilijk heeft gehad (“Mama kon niet geloven dat ze nooit meer lekker warm tegen papa aan in bed zou liggen, met zijn sterke arm haar heen. Ze kon niet geloven dat hij er niet meer was maar zijn tandenborstel gewoon nog wel, en zijn blauwe overhemd dat gestreken aan de kastdeur hing ook. Mama was zo verdrietig, dat ze niet voor Silas en zichzelf kon zorgen, en daarom namen tante Dorrie en oom Patrick haar en Silas in huis.” p. 13). Ook Silas is enorm verdrietig. (“Silas huilde toen ook vaak. Hij was boos op papa omdat die maar niet thuiskwam om mama te troosten. Hij was nog zo klein dat hij niet begreep dat dood betekende dat hij papa nooit meer zou zien. Dat papa hem nooit meer zou optillen, dat hij zijn prikbaard nooit meer zou voelen en zijn stem nooit meer zou horen.” p. 14).

Gedurende heel het verhaal komen met flarden herinneringen aan Silas’ papa aan bod: tijdens een gesprek met Rinke (p. 128) of in Silas’ gedachten tijdens een wandeling (p. 67). Papa is nog aanwezig in Silas’ handelingen en gedachten, maar het besef dat hij hem nooit meer zal zien, sijpelt langzaam door.

- Iemand dierbaar verliezen is altijd een zware noot om te kraken. Herkennen juryleden die iets soortgelijks meegemaakt hebben de aanvankelijke boosheid van Silas, en het niet-begrijpen dat iemand definitief weg is? Hebben ze tips voor anderen wat te doen als iemand sterft die je heel graag gezien hebt? Silas eert zijn papa door te doen wat zijn papa heel graag deed en heel goed kon, nl. (voor)lezen.

Rituelen Sinterklaas

Als er in je leesgroep kinderen zitten uit andere culturen/landen, kan het interessant zijn om eens te horen of en hoe zij het Sinterklaasfeest ervaren.

- Kennen ze deze figuur? Wat doen wij hier in België en Nederland met Sinterklaas? Wat staat er in het boek? (Silas eet marsepein en speculaas, zet zijn schoen, krijgt cadeautjes zoals lego en boeken, familie komt naar zijn huis om samen te vieren.)
- Kennen de juryleden, eventueel uit hun eigen leefwereld, andere kinderfeesten uit andere culturen? Laat ze hierover vertellen en zoek naar gelijkenissen/verschillen met ons Sinterklaasfeest.

Voorlezen en sprookjes

Silas is een jongen die graag (voor)leest. Dat heeft hij niet van vreemden: ook zijn mama en papa lezen/lazen graag. Zijn mama geeft hem ook enkele tips om goed voor te lezen op de voorleeswedstrijd.

- Weet jij ze nog? (zie p. 147)
 - o Niet te snel lezen zodat je luisteraar de tijd heeft om je niet alleen te horen, maar ook om in zijn verbeelding te zien wat je voorleest.
 - o Neem rust bij punten en komma’s.
 - o Rustig en diep adem blijven halen.

We nemen de proef op de som. Geef de juryleden per twee (of alleen) een verhaaltje (eventueel een sprookje over wolven van de site hierboven) en laat ze hun tekst eerst voorbereiden. Dat houdt in dat ze alle leestekens aanduiden met een markeerstift, zodat deze goed opvallen. Laat ze ook de belangrijkste woorden aanduiden, en pauzes inlassen. Wie leest welk deel? Hun tekst is als een partituur die ze zich eigen maken. Ze oefenen een kwartiertje per 2, en daarna leest elk duo zijn tekst voor. Wie deed dat het best?

Eventueel kan je eerst zelf het goede voorbeeld geven door het stukje over Johanna’s jeugd (p. 40-41) voor te lezen.

Een klein intermezzo over het nut van (voor)lezen is hier zeker op zijn plaats. In het verhaal staat volgende dialoog tussen Bertel en Silas: “Niemand heeft toch lezen als hobby. Lezen is saai. (Bertil) – Echt niet. Er

staan juist mooie, spannende verhalen in boeken. Als je leest, is het net alsof je meedoet met die kinderen uit die verhalen.” (p. 74)

- Pols eens bij de juryleden of ze graag lezen/ voorgelezen worden en waarom dit volgens hen zo belangrijk is. Herinneren ze zich nog verhaaltjes die hen voorgelezen werden? Wat is hun lievelingsverhaal? Stimuleer ze om hier vrij en enthousiast over te spreken!

Sprookjes zijn Silas’ favoriet. Het verhaal eindigt met Silas die zegt dat hij later sprookjes wil schrijven.

- Wat is het favoriete sprookje van de juryleden?
Als je een sterke groep hebt, kan je ze de volgende schrijfpdracht eens laten proberen: neem een fragment uit een sprookje waar minstens 2 personages bij betrokken zijn en lees dit voor. Het hoeft niet heel lang te zijn. Nadien kruipen de juryleden in hun pen: sprookjes worden bijna altijd vanuit een alwetend/autorieel vertelstandpunt verteld. De juryleden kiezen nu één personage uit het voorgelezen fragment en herschrijven dit vanuit het standpunt van dit personage, in de ik-vorm dus. Laat ze focussen op wat dat personage ziet/hoort/ruikt/voelt/smaakt (zintuiglijk schrijven).

Dit is een mooie quote uit het boek: “(VOOR)LEZEN IS EEN GESCHENK VOOR HET LEVEN!” (p. 145).
Ga creatief aan de slag met handlettering, verf, papier, ... en maakt een mooie banner voor in de klas, bib,...

Juryleden kunnen online op de KJV-boeken reageren.

Ga naar www.kjv.be, klik op ‘Welke boeken moet ik lezen’ en dan op de groep en het boek in kwestie.